

19 KARJALANTIEN JA TELITIEN ASUNTOALUE

Karjalantien ja Telitien puiset asuinrakennukset on rakennettu tyyppiirustusten mukaan VR:n konepajan työntekijöille. Asunnot edustavat heti sodan jälkeen syntynyttä yhtenäisenä ja omaleimaisena säilynyttä kaupunkikuvallisesti merkittävää asuntoaluetta. Telikadun kauniit kahden asunnon rakennukset sijoittuvat viistosti katulinjaan nähden. Osa Karjalantiellä sijaitsevista taloista on nimetty ja merkitty sodassa menetetyn alueen paikannimistön mukaan, kuten Jaakkima, Johannes, Jääski, Kivennapa, Saapru, Äyräpää ja Kirvu.

20 HYRIA JA VESITORNI

Vesitorni on valmistunut 1951 ja sen yhteydessä aloitti ammattikoulu toimintansa 2 vuotta myöhemmin. Oma koulurakennus valmistui arkkitehti Olli Saijonmaan piirustusten mukaan 1964. Tiloja on sen jälkeen laajennettu useaan otteeseen. Rakennukset lukuun ottamatta vesitornia ovat nykyisin ammatillista koulutusta järjestävän Hyria koulutus Oy:n käytössä.

21 JÄRJESTÖTALO

Hyvinkään järjestöotalo, ”järkkäri”, rakennettiin 1950-luvulla talkoovoimin ja se vihittiin käyttöön 1959. Järjestötalosäätiö vuokraa tiloja mm. kokouksiin, koulutukseen, juhliin, liikuntaan, tanssiin ja illanviettoihin. Talon ulkopäätä koristaa hyvinkääläisen taidemaalari Hannu Lindholmin seinämaalauksen ”Aavan meren...” vuodelta 1999. Teos kuvaa hyvin talossa esitettävän musiikin ja sen tahdissa keinahlevan tanssin tunnelmaa.

22 KARJALAISTEN EVAKKOTIEN MUISTOKIVI

Sahanmäenpuistoon on pystytetty karjalaisten evakkomatkan ja uudelleen asuttamisen muistokivi. Kuvanveistäjä Terho Sakki suunnitteli graniittisen muistokiven laattoineen vuonna 1991.

23 POHJOISPUISTON KOULU

Pohjoispuiston koulu oli alkuun Helsingin Verkatehdas Oy:n yhteiskoulu, joka aloitti toimintansa 1951. Kutsukilpailun perusteella uuden koulurakennuksen suunnittelukilpailun voittivat arkkitehdit Keijo ja Marja Petäjä. Rakennus valmistui 1961. Arkkitehtonisesti erittäin hieno punatiilinen rakennus kiertyy keskellä olevan amfimaisen pihan ympärille. 2000-luvun lopussa tehty peruskorjaus on toteutettu hienovaraisesti rakennuksen ehdoilla.

24 RAUTATIENRAKENTAJIEN HAUTAUSMAA

VR:n perustama Rautatienrakentajien hautausmaa vihittiin käyttöön vuonna 1858. Rautatien rakentajien ja rautatieläisten lisäksi hautausmaalle on haudattu monia muitakin hyvinkääläisiä. Hautausmaan laajennusosa on uurnahauta-alue. Erikoisuutena hautausmaalla on, että sen laajennuksen yhteydessä (2001) hautausmaan sisäpuolelle jäi omaksi saarekkeekseen yksityinen Hyvinkään parantolan ylläkäri J.W. Sandelinin perheen kalmisto.

25 PARANTOLANPUISTO

VR:n ylipuutarhuri Willy Nykoppin suunnittelema Parantolanpuisto oli vuodesta 1896 Hyvinkään parantolan asiakkaiden yksityistä ulkoilualuetta. Siellä asiakkaat tekivät polkuja pitkin kävelyretkiä männynraikkaassa ”vuoristoilmassa”. Tuolloin kaupunkisuunnittelussa puistojen tehtävänä oli tuoda kappale luontoa urbanisoituvaan elämänpiiriin. Puisto oli yksityinen aina 1940-luvulle asti. Puisto on säilyttänyt 100-vuotisen ilmeensä nykyaikaan saakka.



Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

Liikenneturva.fi/väistämässännöt



KOTIKAUPUNKI TUTUKSI
REITILLÄ 2
Parantola
Lentokenttä
Sahanmäki

Muut reitit: Keskusta, Sveitsi, Hyvinkäänkyliä, Hakala, Martti

Toteutus ja kuvat: Hyvinkään kaupunki 2023
www.hyvinkaa.fi/teemakartat

26 PÄRSKEPYRSTÖ-SUIHKULÄHDEVEISTOS

Vuonna 1965 puistosta kehitettiin uudenlainen oleskelualue, jonka keskusaiheen muodosti Terho Saksin Pärsképyrstö-suihkulähdveistos kahluuultaassa. Pärsképyrstön lähtökohtana on ollut luonnonmuoto, eläimen kallo, jonka sisältä vesi suihkuu. Teos on Hyvinkään Hakan lahjoitus.

27 PIPARKAKKUTALO

Arkkitehti Lars Sonck suunnitteli piparkakkutaloksi kutsutun rakennuksen parantolan alilääkäriin asunoksi ja vastaanottotilaksi 1917. Tyyliiltään jugendvaikutteinen huvila on rakennettu puusta ja rapattu. Nykyisin talossa toimii avoin päiväkotit Päiväpirtti.

28 PARANTOLA

Hyvinkään parantola oli helsinkiläisten lääkärin vuonna 1896 perustama kylpylä ja toipilaslaitos. Arkkitehti Lars Sonck suunnitteli parantolalle 1906 uuden päärakennuksen, joka oli uljas jugendlinna. Sonckin suunnittelemat parantolan laajennusosat valmistuivat 1914 ja 1917. Talvisodan pommituksissa uusin laajennusosa tuhoutui. Sodan jälkeen parantolan toimintaa ei enää jatkettu. Heikki Siikosen suunnitelman mukaan rakennus korjattiin valitettavan kovakouraisesti. Sisätilojen maalausornamentit on osittain entisöity 1980-luvulla. Nykyisin rakennus on osa Hyvinkään pääterveysasemaa. Runoilija Anna Ahmatova vieraili Hyvinkään parantolassa syksyllä 1915 ja vierailun muistoksi kivilinnan seinään kiinnitettiin muistolaatta vuonna 1992.

29 VITA VILLAN JA IMPILINNA

Hyvinkään parantolan kahdessa ensimmäisessä rakennuksessa sijaitsi 20 potilashuonetta. Toinen arkkitehti Magnus Schjerfbeckin (Helene Schjerfbeckin veli) suunnittelema rakennuksista on nimeltään ”Vita Villan”, (Valkoinen huvila) ja se on säilytetty alkuperäisessä asussaan. Toinen alkupe-raisistä rakennuksista ”Impilinna” siirrettiin villa-tehtaan työntekijöiden asunnoksi ja on sittemmin purettu. Vita Villan tunnettiin Hyvinkäällä aiemmin Sinisenä talona sen pitkäaikaisen, mutta väliaikaiseksi jääneen ulkovärinsä vuoksi.

30 KIRKKOPUISTO

Kirkkopuisto kuului vuonna 1896 perustetun Hyvinkään parantolan tonttiin, kuten Parantolanpuistokin. Ne muodostivat yhdessä alun perin parantolan asiakkaiden ulkoilupuiston. Puistoalue säilyi yksityiskäytössä aina talvisotaan asti, jolloin pommitusten raunioittama parantola lopetti toimintansa. Puistossa on vielä jäljellä jonkin verran parantolan aikaista puustoa.

Nykyiset puistot muodostettiin vuoden 1946 asemakaavalla ja alue siirtyi kaupungin omistukseen 1950. Kirkkopuistossa on arvokasta kasvillisuutta, kuten siro, kapealehdykkäinen pihlajaristeymä, keväiset alppiruusut sekä leveälehtinen muunnos sikuusamasta.

Reitin pituus noin 9 km



1 HYVINKÄÄN KIRKKO JA SEURAKUNTAKESKUS

Carolus Lindbergin asemakaavassa (1932) paikka oli varattu kaupungintalolle, mutta se osoitettiin kirkolle Ahdenkallion kartanon omistajan Minette Donnerin toivomuksesta. Hyvinkään kirkon ja työkeskuksen suunnittelukilpailu voitti professori Aarno Ruusuvuori. Kirkko vihittiin tammikuussa vuonna 1961. Maamme kirkkoarkkitehtuurissa sillä on merkittävä asema ensimmäisten modernien kirkkojen joukossa. Kirkon kolmiomainen siluetti hallitsee hienosti kaupunkikuvaa.

2 URHEILUPIISTO

Urheilupuistossa sijaitsevat koripallo-, tennis-, yleisurheilu- ja jalkapallokentät, Pihkalan pesäpallostadion sekä voimailu- ja judosalit. Urheilukenttä rakennettiin 1918 Minette Donnerin lahjoittamalle 2 hehtaarin kokoiselle alueelle. Urheilupuistossa on Raimo Valjakan suunnittelema muistomerkki olympiatulen vierailusta Hyvinkäällä heinäkuussa 1952.

3 HÄMEENKADUN KOULU JA KENTTÄKADUN PÄIVÄKOTI

Tehtaan koulu eli nykyinen Hämeenkadun koulu perustettiin 1906. Minette Donner lahjoitti koulua varten tontin sekä rakennustarpeet. Omaan, arkkitehti Yrjö Sadeniemen tyyppiirustusten mukaan rakennettuun koulurakennukseen ("alapuukoulu"), päästiin muuttamaan vuoden kuluttua. "Yläpuukoulu" valmistui 1919. Kivikoulu vihittiin käyttöön 1950. Sen laajennusosa valmistui 2012.

Kenttädun päiväkotia on Suomen ensimmäinen Joutsenlippu-merkin saanut päiväkotia. Se valmistui elokuussa 2017 ja on Hyvinkään suurin varhaiskasvatyksen yksikkö.

4 PIHKALAN PESÄPALLOSTADION

Pesäpallostadion on osa Hyvinkään urheilupuistoa. Stadionilla pelaavat ja harjoittelevat kaupungin koululaiset ja Hyvinkään Tahkon pesäpallolijat. Kenttä on ollut vuosina 2013 ja 2015 Suomen tunnetuimman pesäpallotapahtuman Itä-Länsi -ottelun näyttämönä.

5 VESITORNINKADUN KERROSTALOALUE

VR:n konepajan yhteyteen syntyi 1940-luvulta lähtien omakoti- ja kerrostaloalue omine tyyppiirroksineen. Niiden suunnitelmat laati rautateiden talonrakennusosasto. Vesitorninkadulle valmistui 1949-1951 kymmenen lamellitalon yhtenäinen ryhmä. Konepajan asunnot edustavat heti sodan jälkeen syntyneitä kaupunkikuvallisesti merkittävää asuntoaluetta, joka on säilynyt yhtenäisenä ja omaleimaisena. Talot ovat nykyisin Kojamo Oyj:n omistamia vuokrataloja.

6 VR:N HYVINKÄÄN KONEPAJA

VR:n Hyvinkään konepaja toimi alueella 1949-2018. Teollisuusrakennukset muodostavat yhtenäisen punatiilisen kokonaisuuden. Ensimmäisille rakennuksille on luonteenomaista komeat teräsbetonirakenteiset tynnyriholvatut katot. Täydennysrakentamista on tehty aina 1980-luvulle asti. Rakennusten edustalla on laaja hoidettu puisto ja aidatulla piha-alueella on muistomerkkinä vanha höyryveturi Pikku-Rusko (Sk1 135) vuodelta 1888.

7 MUSTAMÄNNISTÖ

Mustamännistö on väljä ja vehmas pientaloalue, jonka talot ajoittuvat pääasiassa 1920-1950 -lukujen välille. Alue on kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti hieno ja arvokas kokonaisuus. Se oli aikoinaan osa Ahdenkallion kartanon maita. Useat talot on rakennettu hyvinkääläisen rakennusmestarin, talousneuvos Heikki Siikosen tyyppiirustusten mukaan. Alueen mäntymetsikössä roihusi 1900-luvun alussa metsäpalo. Alue on saanut nimensä palon jälkeensä jättämästä mustuneesta männiköstä.



8 HÄMEENKATU

Hämeenkatu on osa Hyvinkäätä halkovaa entistä Helsinki-Hämeenlinna maantietä. Katu yhdistyy Uudenmaankatuun pääradan ylittävällä Hämeensillalla ja yhdessä nämä muodostavat Hyvinkään pääväylän. Hämeenkadun jatkeena koillisen suuntaan on maantie kohti Ridassjärveä.

9 ALTTARIKIVI

Alttarikivi on jääkauden aikaansaama siirtolohkare. Perimätiedon mukaan Suomen sotaan (1808-1809) lähdössä olleet paikkakuntalaiset sotilaat nauttivat ehtoollista graniittisen kiven äärellä.

10 VANHAN LENTOKONEHALLIN RAUNIO

Lentokentän viereisessä metsikössä ovat näkyvissä vanhan lentokonehallin rauniot. Siinä säilytettiin Aeron matkustajakoneita. Aeron matkustajalennot oli aloitettu Hyvinkään kentältä 1945. Halli ei ollut pitkäikäinen, kun se purettiin tuhoutui tulipalossa 1947. Konesuoja oli aiottu siirtää Kemin lentoasemalle.

11 MUISTOMERKKI

Lentoasemarakennuksen viereen on pystytetty muistomerkki jatkosodan alussa kesällä 1941 toimineelle lentolaivueelle 32. Sen Fokker -hävittäjäkoneet suojaivat Etelä-Suomen kaupunkeja ja rautateitä vihollisen pommikoneilta.

12 LENTOKENTTÄ

Hyvinkään lentokentän rakentaminen alkoi välirauhan sopimisen jälkeen ja se valmistui syyskuun lopulla 1940. Sodan jälkeen kenttä toimi Suomen päälentoasemana, kun Helsinki-Malmin lentoasema oli liittoutuneiden valvontakomission käytössä. Lentoaseman terminaalirakennus on edelleen olemassa ja toimii paikallisen ilmailukerhon kerhorakennuksena. Kentällä on nykyisin vilkasta harrasteilmailutoimintaa. Kenttä on ns. korpikenttä, mikä tarkoittaa, että kentällä ei ole lennonjohtoa.

13 NUMMENMÄEN FRISBEEGOLF-RATA

Hyvinkäällä on kaksi täysimittaista frisbeegolf-rataa. Nummenmäen erittäin haastava 18-väyläinen rata otettiin käyttöön 2015. Rata soveltuu hyvin kilpailukäyttöön ja kesällä 2017 radalla järjestettiin frisbeegolfin SM-kisat.

14 NUMMENMÄKI

Nummenmäen alue on kaavoitettu omakoti- ja rivitalovaltaisiksi asuinalueeksi, jonka toteuttaminen alkaa 2020-luvun puolivälissä.

15 JA 16 SIRPALESUOJAT

Lentokentän viereisessä maastossa on lukuisia kivi-ryöykkiöitä, jotka kasattiin lentokentän rakentamisen aikana hävittäjälentokoneille sirpalesuojiksi. Samoilta ajoilta maastossa on näkyvissä purettujen rakennusten sokkeleita ja kellareita.

17 SAHANMÄEN FRISBEEGOLF-RATA

Hyvinkäälle rakennettu ensimmäinen frisbeegolf-rata on 19-väyläinen. Se soveltuu sekä kilpailu- että harrastuskäyttöön.

18 SAHANMÄEN TEOLLISUUSALUE

Sahanmäen teollisuusalue ja koko Sahanmäen kaupunginosa on saanut nimensä paikalla olleesta Niilo Ahlgrenin sahasta. Alueella sijaitsee useita merkittäviä teollisuusyrityksiä, kuten Onninen, Isover Saint Gobain, Tibnor ja Reka Kaapeli.

